

BUTOVICE

NEJEN

KVĚTNOVÉ
UDÁLOSTI
ROKU 1945

JINDŘIŠKA GURKOVÁ

BUTOVICE

NEJEN

KVĚTNOVÉ UDÁLOSTI ROKU 1945

Butovice

zaujímaly už ve starší minulosti významné postavení mezi vesnicemi kolem řeky Odry a patřily k největším obcím novojičínského okresu. Jejich význam vzrostl zejména založením továrny na železniční vozy v roce 1901.

Od té doby nastal nejen stavební rozvoj a vzrůst počtu obyvatelstva v obci, ale i změna v její sociální a národnostní struktuře. Zemědělská obec se změnila v obec zemědělsko-průmyslovou a po stránce národnostní smíšenou, neboť v továrně nalezlo zaměstnání mnoho dělníků české národnosti.

Podle sčítání lidu v roce 1930 bylo v Butovicích 685 Čechů a 2 765 Němců. Po zřízení leteckého oddělení ve vagónce v roce 1935 byli do tohoto oddělení přijímáni vesměs jen čeští zaměstnanci.

Horečné zbrojení poskytovalo vagónce mnoho zakázek a tím stoupl počet českého obyvatelstva v obci asi o 200.

Rok 1938

V roce 1938 se z 3 800 obyvatel hlásilo k české národnosti asi 800 občanů, z nichž velká většina byli zaměstnanci továrny, pak několik zaměstnanců ČSD, zbytek živnostníci a jeden rolník. Z celkového počtu 516 domů vlastnili Češi 14 domků.

MNICHOV není jen HISTORIE (Lidová knihovna Suchdol nad Odrou)

obec vydána nebude, neboť leží hluboko v souvislém českém území, při důležité dopravní tepně, a že je zde průmysl významný pro obranu státu. Z obranné instituce Národní jednoty je šířena zpráva, že Němci ve zdejším německém ostrůvku budou vyměněni za Čechy vysunuté blízko u německých hranic. Národní jednota rozšiřuje dokonce mapku, aby názorně přesvědčila české obyvatele v Butovicích, že není možné přerezat životně důležitou tepnu státu, dráhu Přerov–Bohumín pro několik tisíc Němců v Poodří.

Zatím část vojáků německé národnosti prchala do Německa, do Freikorpsu. Z Butovic jich uprchlo 19. Jiní se poschovávali do stodol a okolních lesů, aby se vyhnuli mobilizaci.

Dne 26. září byly v obci odebrány všechny rozhlasové přijímače a 24 rukojmích z řad německého obyvatelstva bylo odvezeno do sběrového tábora ve Štěpánově u Olomouce. Výběr však nebyl vykonán odpovědně, neboť největší nacističtí štváči nebyli zadrženi a mnozí uprchli za hranice. Téměř polovina rukojmích byla po předcích českého původu, jak o tom svědčí jejich jména Bujnoch, Dědek, Kukla, Panáček, Plháč, Řezáč, Stržítek, Suchý aj.

V pátek 7. října přichází evakuační příkaz pro četnictvo, poštovní zaměstnance a pro učitelstvo státní menšinové školy. První ze státních orgánů odešlo ještě téhož dne četnictvo. České obyvatelstvo bylo až do příchodu německého vojska vydáno na pospas ordnerům a německým

rukojmím navráťivším se 7. října ze Štěpánova. Ti ihned konali domovní prohlídky u některých exponovaných českých rodin, jako v domě číslo 456 a číslo 455, a hledali ředitele státní menšinové školy Otakara Pochmona s pohružkami, že jej pověsí na lípě před českou státní menšinovou školou. Ordneři se snažili zajistit zejména poštovní úřad. Poštovní setrval v úřadě a snažil se zachránit asi 800.000 Kč, které byly v pokladně na poště. Telefonní ústředna již v neděli ordnery obsazeného Bílovce omylem provedla spojení s Hranicemi, takže téměř v poslední chvíli přijíždí ráno v pondělí 10. října československý tančík, odváží českého poštovního Žídka a zachraňuje alespoň několik set tisíc pro zbytek zubožené republiky.

V neděli večer 9. října vyvěsili Němci prapory s hákovými kříži a ordneři obsadili nádraží ve Studénce, ač zde ještě byla posádka československého vojska. Ordneři dokonce ustanovili i přednostu stanice a kontrolovali, kdo odjíždí z nádraží. Velitel československé posádky však na nádraží rázně zakročil a nařídil, aby ordneři vyklidili nádraží a ordnery ustanoveného německého přednostu stanice poslal do blízké dělnické kolonie v Butovicích, aby zde nacisté sundali prapory

s hákovým křížem. Také ve zbývající části Butovic zmizely prapory s hákovými kříži a obrazy Hitlera, když Němci zjistili, že místo toužebně očekávaného wehrmachtu blížící se k obci ustupující československá vojenská jednotka od Bílovce. Ještě před příchodem německé armády se evakovalo asi 35 českých rodin. Smutný pohled byl na přeplněné nádraží ve Studénce ve dnech 8. a 9. října. Bytová zařízení, svršky na hromadách v dešti, rodiny čekající na evakuační vlaky. Sem tam se ozývá dětský pláč i vzlykot dospělých. Celkem bylo z nádraží ve Studénce vypraveno 124 evakuačních vozů.

V pondělí 10. října časně ráno projely obcí poslední jednotky československého vojska a po nich se už trvale ujali vlády nad obcí ordneři. Už od rána chodili s českými hlídači v továrně a počínali si velmi troufale. Obec byla opět vyzdobena prapory s hákovými kříži a obrazy Hitlera. Na silnici byly postaveny slavobrány a transparenty s nápisy. U Obecního hostince se shromáždili vedoucí činitelé Henleinovy strany, nacionální německé spolky se svými prapory, Němky v kravařském kroji a v dirndlech, německá mládež většinou v bílých punčochách a místní dechová hudba „Lyra“.

Němky v krojích měly přichystané koláče, různá jídla a nápoje, aby pohostily toužebně očekávanou wehrmacht. Mezi 10. a 11. hodinou

objevily se za vyzvánění zvonů, za zvuků továrních sirén a vyhrávání hudby přední hlídky německé okupační armády. Němky v krojích nabídly vojákům pohoštění.

V poledních hodinách vtáhla do obce 2. setnina motorizovaného pěšího pluku č. 3 z Eberswaldu za velení nadporučíka Mattheie. U Obecního hostince přivítal za obec nacistické vojsko předseda místní Henleinovy strany Josef Wagner. Provoláním slávy a díky Hitlerovi byla slavnost ukončena nacistickými hymnami.

Za jednotkami pěšího pluku č. 3 byly v obci ubytovány motorizované jednotky pancéřového pluku č. 6, pak pěší jednotky pluku č. 84 a nakonec přišly jednotky policejní. Ihned po příchodu nacistického vojska byli zatčeni a vyšetřováni čeští funkcionáři. Pro majetek Masarykovy letecké ligy byl jako pokladník vyšetřován František Pochyla. Veškerý majetek byl však před příchodem nacistů převezen na území zbylé České republiky. U člena národní gardy Jaroslava Hezkého byla nalezena vojenská puška, proto byl jmenovaný vyslýchán a vězněn. Majetek Národní jednoty byl ihned zkonfiskován a její funkcionáři, pokud zůstali v Butovicích, byli vyšetřováni. Nacisté se zmocnili pokladních knih a knihy protokolů o schůzích Národní jednoty od 3. března 1929 do 15. května 1938, takže měli přehled nejen o počtu členstva a o veškerém movitém i nemovitém majetku tohoto spolku, ale i zprávy o jednáních výborových a členských schůzí. Zejména pátrali po tom, kdo podporoval Národní jednotu finančně. Vyšetřování bylo vedeno takovým způsobem, že bývalý pokladník Národní jednoty Štěpán Vajda podepsal při vyšetřování prázdný arch papíru, na který si nacisté mohli dodatečně napsat, co chtěli. Tento dokument byl nalezen v roce 1945 ve zbytcích písemností německého spolku „Bund der Deutschen Nordmährens“ v Butovicích. Jiných dokumentů o činnosti Národní jednoty, zejména výročních zpráv a závažné korespondence od roku 1934, se nacisté nezmocnili, neboť kromě pokladních knih byla všechna agenda odvezena do Olomouce ústřednímu výboru Národních jednot, který ji vrátil po roce 1945 zpět do Butovic. Přísnému vyšetřování byli podrobeni také funkcionáři Dělnické tělovýchovné jednoty a Německého tělocvičného a sportovního spolku, avšak jejich majetek se podařilo odvézt do Ostravy.

Česká státní menšinová škola o pěti třídách byla po příchodu nacistického vojska zrušena. Mnoho českých rodin se sice odstěhovalo na území zbylé republiky, avšak přesto zůstalo v obci tolik Čechů, že by jejich děti naplnily alespoň 2 české třídy. Rodiče začali své děti posílat do tzv. české školy ve Studénce, pokud si tento ráz české školy vůbec české školy v Sudetech udržely. Někteří čeští rodiče začali posílat své děti do německé školy.

(fotografie Lothara Kudly)

česká třída s třídní učitelkou paní Kadlčíkovou před budovou školy ve staré kolonii

svaté přijímání před butovickým kostelem

učitel na měšťanské škole Ferdinand Fabig (po obsazení Sudet byl z důvodu nesouhlasu s nacistickým režimem přeložen do školy v Brance u Opavy)

Tak 1. listopadu 1938 vzrostl počet žáků na německé národní škole v Butovicích proti 1. září 1938 o 27 a na měšťanské škole o 23 žáků.

Pokus o zřízení české školy v Butovicích organizoval český úředník Otakar Říčka, avšak žádost byla landrátem v Novém Jičíně zamítnuta s poukazem, že prý neměli utéci čeští učitelé, jinak by byla česká škola ponechána. Bylo to štvání proti českým učitelům, kteří museli před terorem ordnerů uprchnout do zbylé republiky.

Budova státní menšinové školy číslo 386, postavená v roce 1926, byla dána k dispozici složkám nacistické strany. Měla zde svůj stánek především Hitlerjugend, která častými pochody dělnickou kolonií, v níž stála budova české školy, za víření bubnu a zpěvu nacistických písní provokovala zbytek českého obyvatelstva.

Česká veřejná knihovna asi o 700 svazcích byla nejdříve naházena do protiletectvých zákopů u budovy české státní školy a pak byla spálena při slavnostním apelu nacistů na bývalém továrním letišti, a to v místě, kde dnes stojí objekty nové kovárny. Česká závodní knihovna ve vagónce byla uložena do beden a vynesena na půdu, kde na ni bylo zapomenuto, takže unikla nacistické zkáze. Část české knihovny se uchovala až do roku 1945.

Mnozí z českých občanů, kteří zůstali v Butovicích, se nechtěli stát příslušníky německé říše, optovali pro ČSR. Optování bylo rozšířeno, neboť opční prohlášení se podávalo na území ČSR, které bylo možno navštívit jen s propustkou vydanou nacisty. Optanti, kteří vlastnili nemovitý majetek, museli jej dát k dispozici ČSR. To bylo velmi závažné po 15. březnu 1939, kdy se Čechy a Morava staly jako protektorát součástí nacistické říše, takže majetek optantů byl prodán ve prospěch státu. Opční záležitosti byly vyřizovány až po 15. březnu a optanti byli vyzváni, aby opční list odevzdali na obecním úřadě. Z obavy, aby se jim opční list neztratil, předkládali čeští lidé pouze opis, jehož vyhotovení na území ČSR bylo spojeno s četnými obtížemi. Podle statistiky pořízené po osvobození v roce 1945 zůstalo po celou dobu okupace v Butovicích 47 optantů. Mezi českými lidmi bylo optování považováno za projev odporu proti okupaci a nacismu.

Od 29. dubna 1939, kdy byly Butovice přiděleny landrátu Bílovec, byly konány vojenské odvody mužů české národnosti. Všichni byli odvedeni a dostali prozatímní vojenské průkazy oranžové barvy. Nacisté vykonávali různý nátlak především na muže, žijící ve smíšeném manželství, a na Čechy narozené v Německu, v tzv. staré říši. Často je bez okolků prohlašovali za Němce.

Část německého obyvatelstva nepatřila ke zfanatizovaným nacistům, avšak jejich počínání nekladla žádný odpor a trpně přijímala všechna opatření nacistické správy. Ihned po svém příchodu do obce přeplnili němečtí vojáci obchody se životními potřebami, včetně hostinců. Kupovali ve značném množství potraviny, textil, obuv a různé jiné z boží denní potřeby a posílali je do Německa.

Bezprostředně po okupaci následovaly četné oslavy. Dne 11. a 12. října bylo na školách prázdko. V neděli 16. října se ve farním kostele konaly slavnostní děkovné bohoslužby a po nich slavnostní shromáždění občanstva u pomníku padlých.

pomník padlých v 1. světové válce

Od 6 hodin 10. října do 17. října včetně byla celá obec vyzdobena nacistickými vlajkami, prapory, obrazy Hitlera, girlandami a transparenty.

Záhy však pronikly nepříznivé změny do každé domácnosti. Bylo to citelné zdražení denních potřeb a pak nejrůznější dávky, které nacistická správa později vynucovala na obyvatelstvu. Dávky začaly „osvobozovací sbírkou“, která s nadšením byla uspořádána první neděli po okupaci, tj. 16. října 1938. Butovičtí Němci obětovali 55.079,60 korun, aby takto poděkovali za osvobození, jak říká novinová zpráva. Každý měsíc byla pořádána sbírka pro „zimní pomoc německého lidu“. První říšská pouliční sbírka pro zimní pomoc jako obětní dík Hitlerovi byla konána 4. listopadu. Další sbírky byly konány pro různá opatření a rozmanité účely. Tyto sbírky se opakovaly po celou dobu okupace. Když výnos sbírek poklesl, neboť příjmy obyvatelstva zaostávaly za vzrůstající drahotou, nařídily nacistické orgány, aby byl na obyvatelstvo učiněn nátlak. Když ani to nepomohlo, bylo k vymáhání „dobrovolných příspěvků“ používáno hrozeb. K takovému relativně dobrovolnému příspěvku se zavázali učitelé německé chlapecké školy v Butovicích, když v době od 1. ledna do 30. června 1939 odváděli ze svého platu příspěvek na zimní pomoc.

Pro život českých lidí v Butovicích měla životní význam místní vozovka, jejíž zaměstnanci, dělníci a úředníci tvořili hlavní část české menšiny v této německé obci a bydleli v továrních sídlištních objektech. Usedlých českých lidí v obci byla nepatrná menšina a i ta byla z převážné části závislá na českých zaměstnancích továrny. Zaměstnanost v posledních letech před okupací byla v továrně dobrá, neboť napjatá mezinárodní situace a horečné zbrojení poskytovalo dost zakázek i vagónce, která pracovala hlavně na vojenských dodávkách. Bezprostředně po okupaci se pracovalo ze zásob materiálu a dodělávaly se dřívější zakázky, avšak záhy neměl závod práce, což se začalo citelně projevovat ke konci roku 1938 a začátkem roku 1939. Mezi prvními propuštěnými po okupaci byli čeští hlídači, kteří byli nějaký čas nahrazeni ordnery. Stagnace využilo nacistické vedení, které převzalo řízení závodu, k propouštění českých zaměstnanců. Situace byla ulehčena odchodem 35 rodin před příchodem okupačních vojsk, po nichž byli jako nežádoucí vykazováni další čeští dělníci. Starší čeští zaměstnanci, kteří zůstali v závodě, byli umisťováni v různých podnicích v okolí, zejména v Bílovci, mladší byli posíláni na práce do Německa. Ze 79 českých úředníků zůstalo v závodě v krátké době jen 17 úředníků a mistrů, a to vesměs na podřadných místech.

Rok 1939

Dne 1. září 1939 vypukla 2. světová válka - největší válečný konflikt v dějinách lidstva, kterého se zúčastnilo 70 zemí světa. V bojích o vlastní existenci padly miliony lidí. Celkový počet lidských obětí ve druhé světové válce se odhaduje na 60 milionů mrtvých, z toho 20 milionů vojáků a zbytek civilistů. Nejvážnější ztráty utrpěl Sovětský svaz, který v průběhu války přišel o 27 milionů lidí. Válečné náhrady činily 900 miliard dolarů a škody způsobené válkou byly vyčísleny na 4 biliony dolarů.

německý samopal a německé ruční granáty

knoflíky z čs. uniformy

německá puma

Byla to tak krutá a nelítostná doba, že žádná slova nemohou být dost silná, aby popsala hrůzy této války.

Československo přišlo o více než tři sta tisíc občanů. Nacisté během protektorátu plánovitě zabili stovky tisíc židovských spoluobčanů, vyhlazovali české Romy a po stovkách a tisících vraždili české demokraty a vlastence. V koncentračních táborech umíraly celé rodiny, včetně malých dětí, které se ani nemohly nijak provinít proti nacistickému režimu.

(fotografie Lothara Kudly)

učitelský sbor měšťanské školy v roce 1943 – ředitel školy František Götz, učitel češtiny Hauska, učitelky Mirnfeld a Melcher a třídní učitelka Tzirmer

třídní fotografie na školní zahradě nynější ZŠ Butovická v roce 1943

Konec roku 1944

Dne 17.12.1944 se nad naším územím odehrála největší letecká bitva „**Krvavá neděle**“.

Válka v Evropě už trvala pátým rokem. Stále a bezohledně ovlivňovala milioy lidských osudů a ani blížící se Vánoce na tom neměly nic změnit. Právě na zlatou adventní neděli naplánovalo velení amerického strategického letectva další velký nálet. Toho dne odstartovalo z jižní Itálie ze třinácti letišť 15. americké letecké armády 527 těžkých čtyřmotorových bombardérů v doprovodu 300 stíhaček. Cílem mohutné letecké formace bylo bombardování a zničení továren na výrobu syntetických paliv v Odertalu a Blechhammeru Nord a Süd v nynějším Polsku. Nad jugoslávským pobřežím bombardéry vytvořily tři skupiny pro útok na jednotlivé cíle. Jakmile byly americké svazy zachyceny radiolokátory, spustili Němci poplach. Při přeletu nad naším územím v oblasti mezi Olomoucí a Přerovem byl jeden z bombardovacích svazů napaden německými stíhači, kteří proti němu odstartovali ze vzdálených letišť až z okolí Berlína. Jednalo se přibližně o 100 stíhacích letadel.

V následné bitvě, která se na nebi rozhořela a rozšířila se i do prostoru Novojičína, bylo celkem zničeno na 51 německých stíhaček a 27 amerických letadel. Bitva znamenala ztrátu 222 letců obou bojujících stran. Německé letectvo utrpělo porážku, která ho dále přiblížila ke konečnému kolapsu. Do dnešních dnů se nepodařilo objasnit všechny případy sestřelených nebo havarovaných letadel ze 17.12.1944 a někteří piloti jsou stále nezvěstní.

Motor z letadla Fw 190 „Černá 6“ (Josef Schweiger, Dolany 17.12.1944), které bylo sestřeleno během mnohokrát popsané letecké bitvy nad Moravou dne 17.12.1944. Letadlo dopadlo nedaleko obce Dolany u Olomouce. Pilot se zachránil na padáku a nezraněn se vrátil ke své jednotce. Stroj samotný zůstal zarytý v zemi až do roku 2006. Trosky stroje, které po více než šedesáti letech opět spatřily světlo světa, byly v žalostném stavu. Letadlo se během nárazu roztříštilo na drobné kusy, v podstatě z něj zbyla hromada plechových fragmentů. Jedinými většími částmi vcelku byly podvozkové nohy, kartr motoru a zbraně. Vše ostatní bylo napadrté.

dobové dokumenty z leteckého muzea městyse Suchdolu nad Odrou

německý opasek

další ukázka exponátů z leteckého muzea městyse Suchdolu nad Odrou

letecký kulomet

letecký motor

závěr z kanónu

nábojnice

dobový dokument

pás patron

střelivo do kanónu

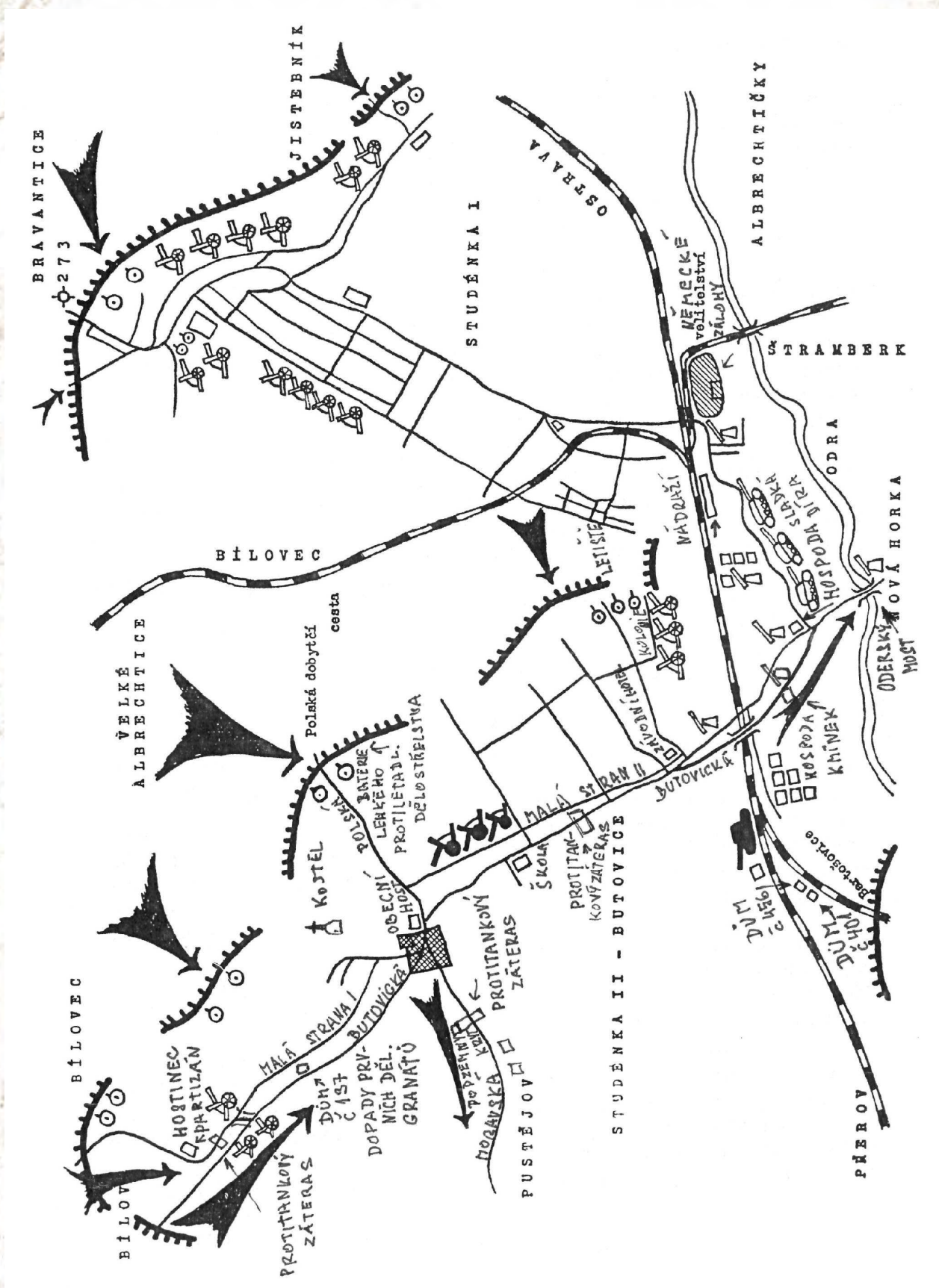

plynové masky, přilby, ...

kyslíkové láhve

situační plán rozmístění ochranného systému proti sovětským vojákům

Na situačním plánu je uvedeno jen to, co bylo možno zjistit. Není zde uvedeno postavení minometných baterií a lehkého protiletadlového dělostřelectva, které častěji měnily postavení. Rozložení jednotek a jednotlivých druhů zbraní činilo značné potíže, zejména ve střední a horní části Butovic, odkud bylo evakuováno obyvatelstvo německé národnosti.

legenda k plánu

Z publikace: 20 LET SVOBODNÉ PRÁCE, ČS. VAGONKY TATRA N. P. STUDÉNKA

Autoři publikace: Květoslav Kadlčík, Karel Bajnar, Jaromír Skopal

Rok 1945

Butovice byly osvobozeny ve středu 2. května 1945 odpoledne v rámci bojů, které byly součástí Ostravské operace. Německá armáda bránila prostor s nasazením všech dostupných sil, potřebovala totiž co nejdéle držet v provozu železniční i silniční spojení pro ústup vojsk z oblasti Ostravy.

20 LET SVOBODNÉ PRÁCE

Název: 20 let svobodné práce.
Autoři: Květoslav Kadlčík,
Karel Bajnar, Jaromír Skopal.

**Vydáno v roce
1965**

Od začátku března osvětlovaly ruské dvouplošníky téměř každý večer ve tři čtvrtě na sedm široké okolí obce, střílely z kulometů a shazovaly menší tříštivé bomby na komunikace, jimiž procházely transporty směrem na frontu. Němci začali asi 14 dnů před osvobozením kopat zákopy za vesnicí směrem k Bílovci a velkou část vykopali na loukách za hospodou u lesa. Budovala se hlavně stanoviště pro kulomety.

27. dubna

- V pátek pálili nacisté v továrně různé dokumenty z obce a továrny, v níž se v ten den přestalo pracovat.

*ruská dělostřelecká
mina*

28. dubna

- V sobotu byl z obce odehnán dobytek, jehož shromažďování kontrolovali členové SS za pomoci vojenské policie a místního Volkssturmu, jehož velitelem byl v té době bývalý německý ředitel národní školy Waidosch. Shromážděný dobytek byl Volkssturmem odehnán k Pustějovu, kde ho pustějovští měli hnát dále, avšak vyhnali jej do polí. Tam se dobytek napásl mladé jeteliny a vracel se zpět k Butovicím, přičemž se rozptýlil téměř po celém katastru obce a tam důsledkem nadmutí uhynul. Uhynulého dobytka bylo napočítáno 327 kusů. Někteří sedláci a domkáři neuposlechli rozkazu k odsunu dobytka, takže po osvobození zůstalo v obci 62 kusů hovězího dobytka.

- Ráno téhož dne opustil obec na vozech první transport evakuovaných německých obyvatel. Byli to převážně sedláci, kteří odjeli směrem na Bartošovice, Kunín, Suchdol, Běloutín a Potštát. SS nutili k evakuaci nejen Němce, ale i Čechy.

- Do Potštátu byl odvezen zbytek obecních spisů. Po osvobození se odsud přivezlo několik beden různého dokumentačního materiálu.

29. dubna

- V neděli ráno opustily obec další transporty německých sedláků na vozech, které byly v prostoru Potštátu napadeny sovětským letectvem. Při této operaci zahynulo několik butovických Němců.

- V půl dvanácté se vakuovalo ve 27 vagónech německé obyvatelstvo z dělnické kolonie a z úřednických domů a ještě odpoledne odjížděli z obce sedláci na žebřinových vozech.

- Butovičtí nacističtí pohlaváři popíjeli před odjezdem v Obecním hostinci.

- Ten den měl odvézt František Schindler na rozkaz landrátu obecní stříkačku do Zábřehu na Moravě. Odvezl ji však ke známému sedlákovi Schenkovi do Bartošovic, odkud byla asi za 14 dní po osvobození obce přivezena nepoškozená zpět.
- Odpoledne byl v obci klid. Sovětská armáda nepodnikala žádných akcí.

*ruská kolíková
mina*

30. dubna

- V odpoledních hodinách byl osvobozen Bílovec.
- Esesáci vyháněli obyvatelstvo z domů a nutili ho k evakuaci, avšak asi deset rodin již nemohlo odjet.
- V odpoledních hodinách začaly v okolí domu číslo 137 v horní části obce dopadat první dělostřelecké granáty sovětské armády.
- Odpoledne přicházeli od Bílovce četní ranění.
- Kolem sedmnácté hodiny vyklidili Němci kulometná stanoviště v okolí budovy bývalé české školy v dělnické kolonii číslo 386.
- Mezi bývalý hostinec Sladká díra a nádraží ve Studénce se postavila kolona německých tanků, aby zabránila možnému proniknutí sovětské armády od Bílovce přes Butovice ke křižovatce na Novou Horku.

signální pistole

- V prostoru bývalého letiště, dnes nové kovárny, byly v palebném postavení dvě německé dělostřelecké baterie, které měly jen sedm dělostřeleckých nábojů. Večer baterie odjely.

- Po dvacáté hodině byla na Butovice zahájena ze směru od Bílovce soustředěná dělostřelecká palba sovětské armády. Na několika místech v obci začalo hořet. Obyvatelé z dolní části obce spatřili ohnivé záblesky a pocítili silný otřes, podobný zemětřesení. To raketomety zničily v krátké palbě 20 obytných budov v prostoru křižovatky silnice na Pustějov. Ze zachovalých domů spadla tlakem vzduchu omítka a byla smetena krytina. Starší domy se zřítily. V tomto prostoru bylo v pivním sklepě hostince bývalého panského dvora Axmann číslo 226 schováno asi 80 občanů německé národnosti, kteří do jednoho přežili nejen dopady kaťuší, ale i pozdější boje o Butovice. Byli to většinou němečtí komunisté a antifašisté.

ruské útočné granáty

ruské obranné granáty

1. května

- Ve čtyři hodiny ráno odešel z osamocených domků číslo 456 a 401 u železniční tratě německý štáb, který zde setrval pět dní. Odchod štábu byl velmi spěšný. V domě číslo 401 zůstala jen silná hlídka německých vojáků, vedená svobodníkem zbraní SS.
- Po celé odpoledne byl v obci poměrně klid, jen občas vznikly přestřelky s hlídkami pronikajícími od Velkých Albrechtic.
- V odpoledních hodinách bombardovala sovětská letadla okolí továrny.
- V dělnické kolonii v domě číslo 370 byla umístěna německá pozorovatelná s vysílačkou.
- V horní části obce v domě číslo 379 a 433 byly taktéž umístěny vysílačky.
- Začala ustupovat část německého vojska.
- Německý Volkssturm zaujal pozice s protipancéřovými pěstmi na silnici od Bílovce před hostincem u lesa. Mimo to hlídkoval v obci a odvažel

různé zboží z obchodu Hezkého číslo 331, zejména velké množství mýdla.

přezky z výzbroje a výstroje vojáků

2. května

- Ve čtyři hodiny ráno začala dělostřelecká palba na obec a stále sílila.
- Do prostoru bývalého letiště pronikl osamělý rudoarmějec. Němci z nádraží po něm zahájili kulometnou palbu. Rudoarmějec padl a byl odnesen lidmi z domků ve Studénce, aniž by po nich Němci z nádraží stříleli.
- Asi kolem devíti hodin začaly přilétat roje letadel v celkovém počtu devět a bombardovaly silnici na Novou Horku a nádraží ve Studénce. Nejvíce však byly bombardovány osamocené domky 401 a 456 u železniční tratě, které byly letecky napadeny celkem čtyřikrát. V domě číslo 401 vznikl požár, který se podařilo uhasit. Bombardování v prostoru obou domků bylo řízeno na pohyb německých vojáků. V domku číslo 401 byla totiž silná hlídka, vedená svobodníkem zbraní SS, která za náletu zaujímal palebné postavení na náspu železniční trati Přerov–Bohumín, od něhož jsou domky vzdáleny asi 30 metrů.
- Střelecké jednotky sovětské armády začaly útočit na horní část obce od Velkých Albrechtic a od Bílova, útok byl však dvakrát odražen. Když začala sovětská armáda obkličovat horní část obce, dali se nacističtí vojáci zesílení místním Volkssturmem na ústup.
- V poledních hodinách opustila obsluha protiletadlové dělo u Butovického potoka na silnici za hostincem Kmínek. Velitel děla byl přidělen k hlídce v domě číslo 401.
- Kolem třinácté hodiny začalo hořet zásobní skladiště v továrně.
- K poledni začali ustupovat němečtí vojáci z dělnické kolonie. Někteří však zůstávali ukryti ve sklepech mezi obyvatelstvem a němečtí důstojníci je hledali a vyháněli ze sklepů.

- Po poledni přišel do domu číslo 401 německý důstojník a poddůstojník s radiostanicí. Poddůstojník byl Vídeňák, který v nepřítomnosti důstojníka sdělil majiteli domu Františku Kadlčíkovi, jak postupují rudoarmějci k obci.
- V patnáct hodin byl vyhozen most přes řeku Odru, ve směru k Nové Horce.
- V patnáct hodin a třicet minut pronikli do dělnické kolonie první rudoarmějci od Studénky, někteří přes pole, jiní přes letiště.

přilba a lopatka sovětského vojáka

- V šestnáct hodin obsadili rudoarmějci během patnácti minut továrnu a ihned obnovili telefonní vedení.
- Okolo šestnácté hodiny pronikli rudoarmějci od Velkých Albrechtic a Studénky do střední části obce tak zvanou „Polskou dobytčí cestou“.
- Nejdéle se zdrželi Němci v domcích číslo 401 a číslo 456. Když obsadili rudoarmějci dolní část obce, rozbil německý poddůstojník v domě číslo 401 vysílačku, vyskočil oknem a krytý stavením prchal podél vlečky k Bartošovicím.
- Kolem sedmnácté hodiny pronikli rudoarmějci-automatčící kryti náspem železniční tratě Bohumín–Přerov k domkům číslo 401 a 456 a salvami z automatů přinutili nacisty k ústupu za oba domky. Nacisté zaujali palebné postavení při vlečce do Bartošovic a zahájili na rudoarmějce palbu. Sovětští automatčící se stáhli zpět k Butovicím. Za chvíli po vzniklé přestřelce vlekl rudoarmějce svého spolubojovníka těžce raněného salvou do břicha. Možná, že to byli zrovna ti, kteří postupovali po cestě od domu číslo 14 k bývalému železničnímu strážnímu domku číslo 9 a ptali se bývalého českého obchodníka Fabiánka, kde jsou Germáni. Nedbali jeho upozornění, že u domků číslo 456 a 401 je silná německá hlídka a postupovali odvážně vpřed.

- K večeru zaujala baterie sovětského dělostřelectva palebné postavení u skupiny domků číslo 407, 408 atd., patřících většinou českým občanům, a zahájila přímou palbu. Domek číslo 456 dostal první ranou plný zásah mezi okna a hrozilo nebezpečí, že domky budou palbou rozmetány. Když čeští občané vysvětlili, že v domcích bydlí Češi, ustali dělostřelci v palbě a domky byly zachráněny.

- V noci přišla do domu číslo 401 německá spojka, asi patnáctiletý hoch, člen Hitlerjugendu, který byl nasazen jako spojka v německé armádě. Hledal zde německé vojsko. Ve sklepě byl ukryt František Kadlčík se svou manželkou a pětičlennou rodinou českého železničáře Seidlera. Mladý nacist se vyčerpáním zhroutl a přerývaně za stálého volání matky vykládal, že na linii řeky Odry má nastoupit divize SS, která postupuje od Frenštátu. Nezjistilo se, zda tato nacistická spojka předstírala zhroucení a mluvila pravdu nebo zda použila lsti, aby zastrašila obyvatele a získala zprávy.

- Téhož dne pozdě večer byl Roland Kubát starší, který byl ukryt s rodinou v dělnické kolonii ve sklepě domu číslo 321, vyzván sovětským důstojníkem, aby vedl hlídku rudoarmějců od horní části obce. V té době pálilo sovětské dělostřelectvo z prostoru Studénky na Bartošovice a německé dělostřelectvo palbu opětovalo. V záblesku raket poznal Roland Kubát, že jsou již blízko kostela, načež jej důstojník poslal zpátky.

sovětská polní lopatka

torzo leteckého důstojnického kordíku Luftwaffe

3. května

- Časně ráno přišla do domků číslo 401 a 456 sovětská hlídka o čtyřech mužích za vedení mladšího seržanta a ihned zahájila palbu na nacisty, kteří byli zakopáni u vodní strouhy tekoucí od Pustějova. Když sovětská hlídka našla ve sklepě domku číslo 401 ukryté dvě české rodiny, nevěřila, že jsou Češi. Teprve když majitel domku František Kadlčík požádal jednoho rudoarmějce o zapůjčení pušky, z níž střílel přebíhajícího nacistu, uvěřili a prohlašovali: „Это наш человек!“

Přestřelka mezi sovětskou hlídkou a nacisty trvala po celý den. Nacistický odstřelovač pálil na každý pohyb v domcích nebo v jejich okolí, až byl zneškodněn jedním členem sovětské hlídky, který se odvážně přiblížil k německým zákopům pod ochranou železničního náspu. K večeru přišla do domu číslo 401 četa rudoarmějců vedená důstojníkem. Po celou noc házeli hlídkující sověští vojáci ruční granáty a pálili salvami z automatů do prostoru před domky.

- Za náspem trati Přerov–Bohumín stál v té době v palebné pohotovosti i sovětský tank.

- Bartošovice byly ještě obsazeny nacisty.

- Odpoledne začali vojáci v zelených čepicích svolávat muže Čechy i Němce do 60 let k soupisu, který se konal v domě číslo 355. Sovětské vojenské orgány zjišťovaly národní příslušnost. Při výslechu byli důstojník, důstojnice a ukrajinská učitelka, která před osvobozením sloužila na statku pana Tisovského. Dělal tlumočnicku, poněvadž uměla velmi dobře německy. Soupis se konal celou noc i příští den.

- Večer střílelo sovětské dělostřelectvo umístěné v prostoru u potoka za domkem číslo 355 směrem na Pustějov, odkud se ozývala palba.

Ruské nápisy na budově měšťanské školy, v níž byla nejprve umístěna německá polní nemocnice, po osvobození ruský polní lazaret a nakonec zde bylo ubytováno sedmdesát rodin navrátilců.

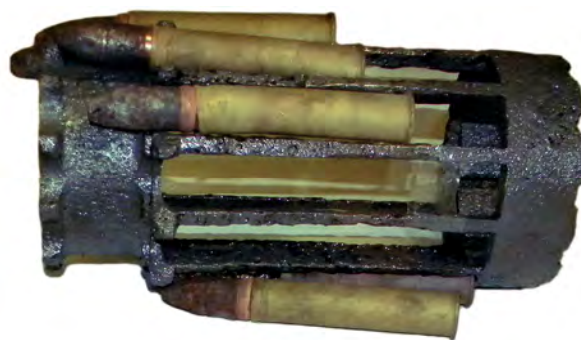
- Toho dne vyhořely některé domy, zejména drogerie číslo 475, dům kováře Quitta číslo 29 a koláře Marka číslo 55. Byly to vesměs domy, které měly za okny nacistické plakáty s nápisem „Wir kapitulieren nich!“ Postupující rudoarmějci házeli do těchto domů ruční granáty, od nichž nastal požár.

4. května

- Z domku číslo 401 odešla v časných ranních hodinách četa rudoarmějců a zůstala zde jen hlídka o šesti mužích pod vedením poddůstojníka. V poledne hlídka odešla a hned na to přišel do domku důstojník a poddůstojník s radiostanicí a s odposlouchávacím zařízením. Před odchodem hlídky vykonal sovětský kapitán průzkum podél vodního náhonu, zatím co hlídka zaujala palebné postavení.

nábojnice

podavač nábojů ŠVAK

- Bartošovice byly již v té době osvobozeny.

- Brzy po příchodu radiostanice do domku číslo 401 zahájilo německé dělostřelectvo palbu, jejímž cílem byly zejména domky číslo 401 a 456. Když dopadlo několik střel v bezprostřední blízkosti těchto domů, doporučil sovětský důstojník obyvatelům, aby domky opustili. Rodina Františka Kadlčíka a rodina pana Seidlera se přemístila do domku číslo 455, v němž bylo umístěno velitelství sovětské jednotky v čele s majorem.

Butovice byly osvobozeny z okupace 2. května 1945. Německé jednotky však tvrdšíjné bránily zejména trať Bohumín–Přerov, takže boje o některé domky pokračovaly i v následujících dnech.

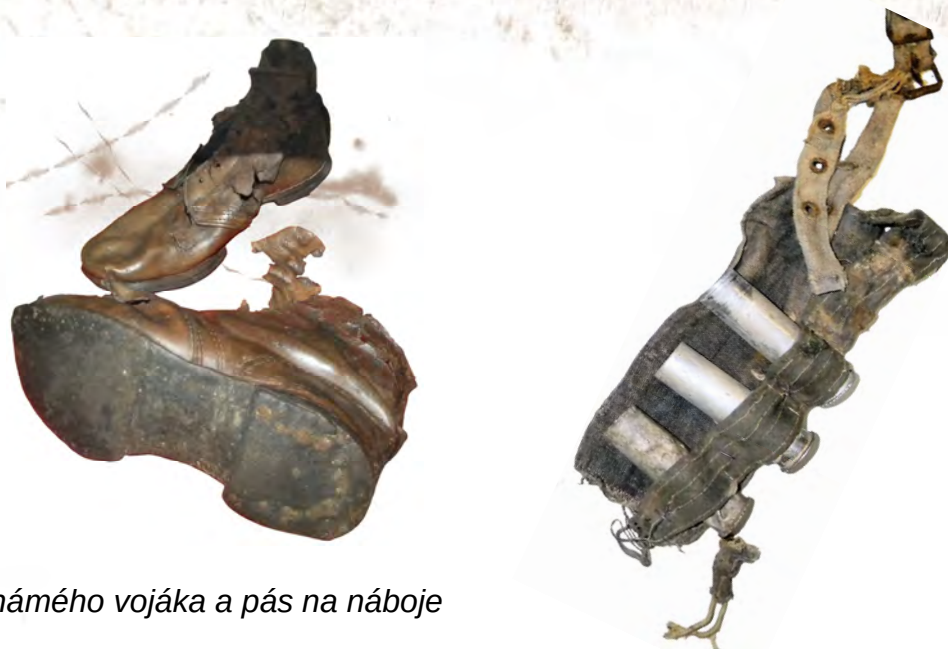
Dochovaný záznam o sklepních prostorách pro případ leteckého napadení, které by sloužily jako úkryt před bombardováním. Záznam rodiny Rudolfa Hankeho z kartotéky protiletadlového krytu z roku 1945.

Bezirksgruppe Troppau	LS-Raum-Kartei		RG/GG 301	Wagstadt	
Ortsgruppe Wagstadt			UG		
		Block 1	LS-Gem. 6		
Ort:		Vorder-Platz Haus Nr. 120	Stockwerke: 2		
Hauseigentümer: Junk. Rudolf		Strasse Hinter-Platz	Wohnungen: 2		
Hausverwalter: Walter		Anschluß:			
Anzahl der im Hause wohnenden Personen (einschl. Kinder): 5		Anzahl der außerdem im Hause beschäftigten Personen:			
Luftschutzraum-Anlagen (teilweise und vollständig ausgebaut)	Lage der LS-Raum-Anlagen			Ist der Ausbau eines LSR nicht möglich?	Grund angeben:
	weniger als 1 m unter Erdgl.	1-1,70 m unter Erdgl.	1,70 m u. tiefer unter Erdgl.		
Ist der LS-Raum vorwiegend endgültig oder vorwiegend behelfsmäßig ausgebaut?		ja		Können die Bewohner untergebracht werden?	
Ist Trümmersicherheit vorhanden?		ja		Wie ist die wohnliche Ausgestaltung des LS-Raumes?	mit Einbaubett
Ist Splitterschutz vorhanden?		ja		Anzahl der Liegemöglichkeiten?	3
Ist Gasschutz vorhanden?		ja		Ist Heizung vorhanden?	ja
Ist der LS-Raum ortsfest gekennzeichnet?		ja		Ofen? Elektrisch? Anschluß?	ja
Wieviele Personen müssen untergebracht werden?		5		Ist LS-Geräteausstattung vorhanden?	
Wieviele Personen können untergebracht werden? (3 cbm je Person)		30		Was fehlt noch?	
Nicht ausgebauter Keller, aber als LSR festgelegt?				Ist Mauerdurchbruch vorgesehen?	ja
Ist dieser ortsfest gekennzeichnet?		ja		Ist Mauerdurchbruch durchgeführt?	ja
Ist die Decke trümmersicher?		ja		Anzahl der RSL-Anlagen als Sonderbauten?	1
				Für wieviel Personen?	30
Stand vom:		Berichtigt am:		GUSTAV WEISS	
R/0065		Der LS-Bauarbeiter:		Der LS-Bauarbeiter:	

Sovětské jednotky přišly do dělnické kolonie v dolní části Butovic od Studénky, do střední části obce od Velkých Albrechtic a do horní části obce pronikly od Bílovce a od Bílova. Jednotky sovětské armády, které pronikly do dolní a střední části Butovic, patřily k 38. armádě generálplukovníka Moskalenka a jednotky, které obsadily horní část Butovic, patřily k 60. armádě, již velel generálplukovník Kuročkin.

Události roku 1938, mnichovská zrada a nacistická okupace vstoupily do života všech obyvatel Butovic bez rozdílu národnosti.

Při osvobozovacích bojích Němci zničili most na silnici k Nové Horce, při prudkých bojích bylo z 515 obytných domů zničeno 54 domů a 80 hospodářských budov, těžce poškozeno bylo 32 stavení a lehce dalších 254. Úplně byla zničena patrová radnice, železářský velkoobchod a drogerie. Těžce poškozen byl sál obecního hostince a značně poškozen byl i kostel Všechny svatých. Požárem bylo úplně zničeno 52 stodol, 52 chlévů a 53 kůlen.

boty neznámého vojáka a pás na náboje

Po radostných chvílích a nadšeného uvítání osvoboditelů-rudoarmějců, kteří vyhnali nenáviděné, zpuštěné nacisty, čekaly české obyvatelstvo v obci četné úkoly, neboť zbylé obyvatelstvo, především čeští dělníci v dělnické kolonii, zůstali bez jakýchkoliv zásob potravin.

Butovická návěs na konci léta roku 1945, v popředí stojí mlátička na obilí.

Osvobozená obec skýtala neutěšený pohled zkázy a zničení. Na silnici, cestách, ve statcích a na jejich dvorech byly všude strašné stopy bojů a jejich následků. Sutiny obytných a hospodářských budov, jejich hořící nebo doutnající trosky, uhynulé koně, krávy, mrtvoly lidí, vyházený nábytek a různé zařízení, různá rozbitá vojenská a civilní vozidla, mnohá převrácená u silnice nebo v místním potoku, zničené tanky, opuštěné kanóny, všude pohozená nejrůznější nebezpečná munice, zejména miny a jimi zaminované prostory, to byl obraz vesnice po osvobození. V opuštěných selských usedlostech v obci se začaly sbírat zbytky obilí, neboť veřejné zásobování obyvatelstva nebylo nijak zajištěno.

Rudá armáda poskytla obyvatelstvu dostatek masa z poraženého hovězího dobytka, avšak chyběla mouka a brambory.

U lidských obydlí a komunikací, později na celém katastru, probíhalo odstraňování munice, při němž nedošlo k žádnému neštěstí. Uhynulý dobytek musel být zakopán, neboť se v parných dnech rychle rozkládal. Tyto práce byly vykonány ve spěchu a často povrchně. Například na školní zahradě měšťanské školy byl dobytek zakopán několik centimetrů pod povrchem země, takže vyčnívaly jeho rohy a musel být na podzim zakopán hlouběji. Urychleně byly pochovány mrtvoly padlých německých vojáků.

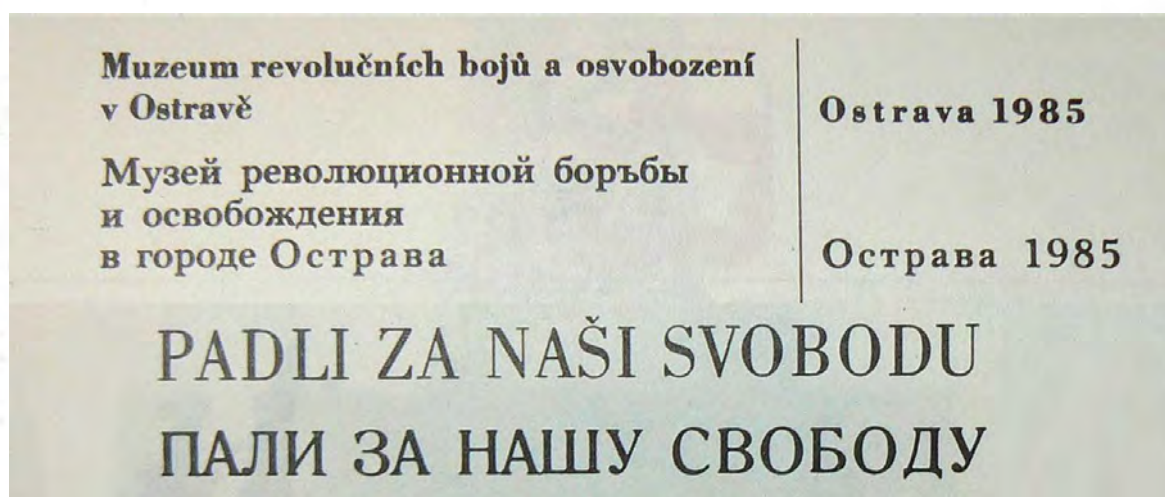
Celkem bylo nalezeno na katastru obce 16 nepohřbených německých vojáků. Byli to vesměs ti, které ustupující němečtí vojáci neměli čas pohřbít. Kromě toho bylo v obci pochováno devět německých vojáků, kteří podlehlí svému zranění v polních nemocnicích v budově měšťanské

školy, národní školy a v budově číslo 17 (bývalé sídlo národního výboru, později zvláštní škola). Z civilních obyvatel německé národnosti zahynuli při osvobozovacích bojích dva občané.

V bojích o Butovice položilo své životy 38 rudoarmějců, kteří byli nejdříve pochováni v místech, kde padli. Po skončení osvobozovacích bojů byli pochováni v pěti hrobech u zdi butovického kostela. V roce 1946 byli tito padlí exhumováni a převezeni na centrální

hřbitov v Dobré u Frýdku Místku.

1. МОРОЗОВ Андрей Михайлович	лейтенант	1910
2. САВИН Яков Герасимович	капитан	1916
3. ТУЛУПОВ Михаил Фёдорович	мл. лейтенант	1923
4. ЧИБИСОВ Иван Григорьевич	ст. лейтенант	1924
5. МАМЕДОВ Кафар	рядовой	1916
6. ПАЛЯНИЧКА Иван Порфиорович	рядовой	1907
7. ПЕТРОВ Иван Афанасьевич	рядовой	1905
8. РОЙТБУРГ Борис Наумович	старшина	1917
9. СИМОНЕНКО Ефим Семёнович	рядовой	1905
10. СТАТЕЙКИН Андрей Михайлович	рядовой	1909
11. ЧУГАЙ Семен Иванович	сержант	1902

Během okupace, a také díky útěku českého obyvatelstva ze Sudet na podzim 1938, počet obyvatel v Butovicích klesl ke třem tisícům. Válka a hromadná evakuace německého obyvatelstva na jejím sklonku zapříčinily propad počtu obyvatel Butovic v květnových dnech roku 1945 na pouhých 290 osob. Poválečný odsun německého obyvatelstva zasadil Butovicím hlubokou ránu, s níž se obec musela dlouhodobě vyrovnávat. Vysídlení postihlo na 2 200 butovických Němců. Němečtí obyvatelé byli v Butovicích umístěni do společných ubytoven a vykonávali obecně prospěšné práce. Od října 1945 byli soustřeďováni do sběrných táborů v Novém Jičíně a v Bílovci. V průběhu následujícího roku byli postupně všichni transportováni především do západního Německa, malé skupiny, některé dobrovolně, jiné z donucení, také do sovětské okupační zóny. V Butovicích bylo umožněno zůstat pouze 47 občanům německé národnosti. Někteří butovičtí Němci se při útěku před frontou dostali do Rakouska. Muži sloužící ve zbrani byli rozptýleni takřka po celém světě a někteří strávili celé roky v Německu, Rakousku, Švýcarsku, USA, Kanadě či Austrálii. S pohnutím vzpomínali na svou domovinu, z níž si po válce mohli odvézt pouze padesátikilogramové zavazadlo, osobní doklady a jídlo na pár dnů. Vzpomínali na utrpení, které během odsunu prožili. Přesto se mnozí z nich vraceli ještě mnoho let po válce na místo, kde se narodili a byli ochotni v rámci svých možností pomáhat.

„...nepochopitelné jednání dospělých, nevinné oběti, strach z náletů, strach o rodiče a sourozence, mrtví, hlad a zima, přechod fronty a mnohdy hořká realita konce války,... to a ještě více zažili doslova na vlastní kůži přímí účastníci války...“

Butovický rodák Lothar Kudla vzpomíná i po více než sedmdesáti letech na události 2. světové války s pohnutkou v srdci. Dnes již patří k malému počtu nejstarších žijících pamětníků a nedovede zapomenout. Jako čtrnáctiletý chlapec musel opustit s rodiči s druhým koňským transportem rodnou obec. S menšími zastávkami se všichni dostali pešky až do Moravské Třebové, kde se dočkali konce války. Po osvobození se s celou rodinou vrátil zpět do Butovic a jen díky tomu, že jeho rodiče byli ze smíšeného manželství, žije v Butovicích dodnes. Vzpomíná nejen na zpusťšenou obec po návratu z odsunu, ale třeba i na to, jak se svými kamarády zažívali dobrodružné chvílky s nalezenou municí či jiným válečným materiálem.

O několik vzpomínek se s námi podělil.

„Po celém katastru i po celé obci se válely vojenské přilby, ruské i německé. Ty zachovalé jsme s klukama posbírali, omyli a používali je místo kotlíků na vaření brambor na dobrodružných výpravách u lesa nebo na poli. Ale hlavně abychom si vařením v „kotlíku“ ukrátili dlouhou chvíli při pasení koz a také se řádně posilnili.“

„Za příznivého počasí jsme se chodívali koupat na Odru. Vzpomínám si na dělo, které zůstalo u potoka bývalé hospody Kmínek a podivně se naklánělo nad rozbahněným potokem. Byla to pro nás kluky výborná atrakce. Cestou k Odře jsme u děla strávili nějakou tu chvíli. Kluci si naslinili ruce, rozepnuli košili a přitiskli se holým tělem k laufu, na kterém se pak točili. Kdo se nepřilepil k laufu, spadl rovnou do rozbahněného potoka. A z toho jsme měli vždy ohromnou radost. Ještě více jsme se však radovali, když s námi šel někdo, kdo nevěděl, jak se k laufu děla přilepit a vmžiku byl v bahně. Naštěstí byla nedaleko Odra, v níž jsme se pak všichni vykoupali. Jednoho dne dělo u potoka nebylo, asi ho odvezli do sběru. Hoši byli zklamaní, že přišli o skvělou atrakci.“

„Docela vážná situace nastala u národního výboru. Na dvorku bývalého národního výboru a prodejny „Matěj“, dnes Pajšlbar, byla sběrna starého železa a vojenského materiálu. Občané měli nařídzeno odevzdat zde všechny pozůstatky z války. Někdo z místních přivezl hlaveň děla, která se měla rozpálit na menší kousky a poté odvézt s ostatním šrotem do vysokých pecí ve Vítkovicích. Zaměstnanec, který dělo pálil, zjistil, že v jeho poslední části zůstal nevybuchlý dělostřelecký granát. Nastala velká panika, všichni, kdo byli poblíž, utekli. Nakonec se kousek s nevybuchlým granátem odvezl do bývalé pískovny za vesnicí a tam byl odpálen.“

„Velká dobrodružství jsme prožívali v prostorách bývalého radaru na Polské ulici. Tak tam jsme nacházeli, panečku, věci... Našli jsme tam německou baterii protiletadlových děl, kterou jsme pak s klukama často navštěvovali. Objevili jsme i čtyři kanóny. Říkali jsme jim čtyřčata. Byly tam pohozené ještě další náboje pro tyto děla a všude bylo plno střelného prachu. Střelný prach byl asi z větších nábojů a vypadal jako větší špejle. Nic lepšího nás nenapadlo, než dát několik tyčinek střelného prachu k sobě, zabalili jsme je do novin a z jedné strany přivázali na špagát. A zapálili. Tenkrát jsme nepřemýšleli, že by se nám mohlo něco stát. Naštěstí se nám nestalo nic. Byla to nádherná podívaná, jako když zapálíte ohromnou prskavku. A to bylo to pravé dobrodružství.“

„Jednou jsme v prostorách radaru posbírali špice z protiletadlových nábojů. Zvědavost nás hnala prozkoumat, co v nich je. Nejlepší by bylo, upnout špici do soustruhu. Skvělý nápad. Naštěstí se nám podařilo v soustruhu zlomit nůž. Ani jsme netušili, co by následovalo. Stejná zvědavost napadla syna bývalého úředníka z továrny, který dělal v závodní údržbě. Ten si odnesl špice do továrny k soustruhu a jako podle našeho scénáře upnul špici z protiletadlového náboje do soustruhu. Náboj však vybuchl a ukončil jeho život. Kolik nebezpečí na nás cíhalo téměř na každém kroku. Ale znáte kluky.“

„Různé příhody se však podařily i starším občanům. Vzpomenu jednu. Německých žen bylo v obci bez manželů hodně. Čeští muži měli známosti s německými děvčaty či ženami. Pro lásku nenávisť mezi národnostmi v této věci nebyla. Nejmenovaný milicionář navštěvoval také jednu z řad německých děvčat. Byla to jeho velká a tajná láska, která byla málem vyzrazena. Jednou, když byl se svou milou na chodbě učitelského domu za měšťanskou školou ve vášnivém a láskyplném objetí, slečna v tom nejlepším zmáčkla kohoutek pušky, kterou měl milicionář na rameni. Vyšla rána. Náboj udělal díru ve stropě chodby, kde se ti dva objímali. Probudivší se obyvatelé domu vyběhli na chodbu, aby zjistili, co se děje. Uviděli jen oblak dýmu od střelného prachu. Milenec stačil prchnout.“

„Pokusím se zavzpomínat a snad vám povím něco i příště.“

Lothar Kudla

Podle prvního soupisu obyvatel v obci, žilo do 11. května 1945 v Butovicích 611 obyvatel: 373 Čechů, 3 Poláci a 235 Němců.

Obyvatelstva rychle přibývalo, neboť se vraceli především evakuovaní Němci a přicházeli také mnozí Češi, kteří se evakovali před okupací v roce 1938. Současně přicházeli i novoosídlenci, kteří se ujímali národní správy nad konfiskovaným německým majetkem.

Osídlenci byli jednak z nejbližšího okolí, jednak z Beskyd a jejich předhůří. Do podzimu roku 1945 byly všechny zemědělské usedlosti osídleny.

V roce 1946 následovalo vysídlení butovických občanů německé národnosti, kteří byli soustředěni v novojičínském sběrném táboře; sedm velkých transportů směřovalo do Bavorska, Baden-Württemberska, Hessenska a menší skupiny do sovětské okupační zóny, někteří také do Rakouska.

fotografie z poválečných let

V dnešní svobodné společnosti je třeba si neustále připomínat hrdinství všech lidí, kteří se nacistickému Německu a jeho spojencům postavili a kteří často položili svůj život za to, abychom my sami mohli žít v lepším světě.

Dne 20.10.2000 zaslal Lidový spolek péče o válečné hroby panu Lotharu Kudlovi dopis s žádostí o zařízení umožnit exhumace německých vojáků pochovaných na městském hřbitově v Butovicích a odvezení jejich ostatků na vojenský hřbitov ve Valašském Meziříčí.

VOLKSBUND DEUTSCHE KRIEGSGRÄBERFÜRSORGE e.V.

Herrn
Lotar Kudla
Mala Strana 275
74213 Studenka 2 (Butovice)

Betr. : geplante Umbettungen sterblicher Überreste deutscher Soldaten/WK.II
in Butovice

Sehr geehrter Herr Kudla,

gebe Ihnen hiermit zur Kenntnis, dass wir bereit sind, auf dem von Ihnen gezeigten Gelände im Zivildfriedhof/BUTOVICE ab Mitte 2/2001 (witterungsabhängig) Sondierungen nach sterblichen Überresten deutscher Soldaten/Weltkrieg II und gegebenenfalls Umbettungen durchzuführen.

Vorraussetzung für diese humanitäre Aktion ist vor Bearbeitung ein Lokalisieren der Gräber, sowie Erneuern der Genehmigung (Souhlas) mit Gemeinde-Verwaltung/Studenka.

Unser Mitarbeiter O.Stahlavsky wird Sie Anfang Februar 2001 kontaktieren.

Im voraus vielen Dank für Ihre Hilfsbereitschaft,

mit freundlichen Grüßen

Usti nad Labem, 26.10.2000

Fred J. Hipp
U.-Gruppe
TSSCHECHISCHE REP.

Zástupci spolku přijeli 10.09.2001 a poté byli na hřbitově exhumováni z hrobů ostatky německých vojáků, kteří zemřeli v německém lazaretu v měšťanské škole v roce 1945. Exhumováno bylo devět vojáků. V pozůstalosti byla identifikační značka, vojenské knoflíky, kapesní nůž a zbytky drenáží a dlah.

fotografie z exhumace německých vojáků

Závěrem několik vět ze vzpomínky bývalého kronikáře Jana Vančury – Studénka v roce 1945

„...České obyvatelstvo trpělo dlouhých šest let pod nadvládou německého fašismu. Byli všude nuceni pracovat pro Říši, vagónka vyráběla pro německou armádu, zemědělci odváděli povinné dodávky Němcům a byli ve všech oblastech méněcenní. Naše obec měla německou samosprávu, byly zakázány všechny české spolky a organizace (sportovní, divadelní apod.). Češi nesměli mít lovecké lístky, nesměli lovit ryby. Veškerý život řídila, organizovala a kontrolovala německá okupační moc. Lidé žili v neustálém strachu a nejistotě. Takové chování německých okupantů vyvolalo odpor českých obyvatel a touhu po svobodě.

I občané našeho města začali za svou svobodu bojovat. Nesmírně si jich vážíme a na jejich jména bychom neměli zapomenout.

V nacistických táborech a věznicích zahynuli tito občané Studénky:

- Viktor Bajnar (zahynul na pochodu smrti v Heidelbrücku 15.02.1945)
- Michal Gašek (zahynul v koncentračním táboře)
- Štěpán Huvar (byl umučen v Osvětimi 08.03.1944)
- Břetislav Vantuch (student – zemřel na Mírově 22.06.1944)
- František Volný (byl umučen v Osvětimi 21.09.1942)
- Rudolf Tomášek (byl popraven 30.03.1943 ve Vratislavi)
- Eduard Vaněk (padl v Pražském povstání).

Jména občanů Studénky, kteří bojovali se zbraní v ruce na západních frontách:

Antonín Fabián, Vlastimil Galia, Bohuslav Bár, Miloslav Exner, Ludvík Macháček, Alois Tobola, Vladimír Novotný, Alois Volný, Adolf Honusek.

Na východní frontě v armádě gen. Svobody bojovali občané, kteří se do našeho města přistěhovali po válce:

Jiří Dubjuk, Josef Hloušek, Josef Kracík, Jiří Malý, Josef Moravec, Slavomír Ruta, Vladimír Řehák, Michal Sasz, Václav Šimsa, Antonín Šrámek, Vladimír Šrámek, Karel Tomášek, Michal Telepčák, František Vrbata, Alexander Zajíc, Jaroslav Dolanský.

V Rudé armádě bojoval a později byl vyznamenán Zlatou hvězdou Hrdiny Sovětského svazu Vladimír Neznal.

Za odbojovou (a politickou) činnost byli vězněni občané:

Vladimír Bartoš, Štěpán Bílek, Vilém Bittner, Teofil Bujnoch, Rudolf Čončka, Oldřich Doubravský, Alois Ermis, Jaroslav Groman,

Jaroslav Hezký, Josef Holub, František Honěk, Jaroslav Hurník, František Chalupa, Anna Chalupová, Vratislav Kliment, Karel Londin, Josef Matula, Rudolf Langer, Alfons Novák, Vladislav Novák, Anna Pánková, Martin Pargáč, Ludmila Štěpánová-Raitová, Otto Richter, Jaroslav Rýdel, František Sládeček, Vladimír Sládeček, Karla Sládečková, Václav Slavík, Miroslav Sochor, Alois Šajtar, Marie Štěpánová, Karel Vajda, Vlasta Volná, Bernard Závodný.

V domácím odboji byli zapojeni: Josef Honus, Jaroslav Nývlt, Josef Staněk, Štěpán Javorek, Jindřich Martínek, Cecilie Bílková, Helena Bílková, Štěpán Dýbal, Josef Kozlík, Karel Bittner a další.

Odpor proti nelidskosti fašismu zvyšovaly některé smutné události přímo v našem městě. Dne 29. a 30. ledna 1945 procházel přes Studénku transport asi 2000 ruských válečných zajatců. Němečtí vojáci je hladové a zubožené nahnali do statku nad zámkem. Jejich nárek se dva dny rozléhal po okolí. I když jídla bylo za války málo, Studeňáci donesli zajatcům chleba, navařili brambory a dali jim najíst. Přes Studénku také projížděly transporty vězňů z Osvětimi. Vojenský doprovod vyhodil z vlaku několik mrtvých (asi 5) vězňů na území naší obce. Někteří Studeňáci pomáhali rodině Rudolfa Tomáška, když byl zatčen a popraven.

Všichni tito naši bývalí i žijící spoluobčané projevili velký kus odvahy a soucitu a my si jich pro jejich lidské kvality stále vážíme.

Události z let 1939–1945 ukončily na našem území první květnové dny. Naši občané se dočkali svobody, mnoho jich za svobodu bojovalo, někteří položili i své životy. Za naši svobodu bojovali a i v naší obci položili své životy sovětští vojáci, lidé z nám vzdálených a neznámých měst a vesnic.

Dnes žijeme v jiných podmínkách, v jiné době, uznáváme jiné hodnoty. Nemůžeme však zapomenout na hodnoty obecně lidské, svobodu a lidskou důstojnost, které k nám v květnu roku 1945 přišly s velkými oběťmi a hrdinstvím mnoha lidí. Čím tito lidé museli projít, co všechno prožili?

Hrdinové, kteří padli za osvobození naší vlasti nám a dalším generacím odkázali: „NEPŘIPUSTĚTE NOVÝ MNICHOV, VYBUDUJTE SILNOU REPUBLIKU SKUTEČNĚ NÁRODNÍ, LIDOVOU A DEMOKRATICKOU“.

DOVĚTEK:

Od doby fašistické okupace a osvobození uplynulo několik desítek let. Generace žáků se o ní učí jako o historii. Je pro ně neosobní a vzdálená. Jak je ale znát z této vzpomínky, události v naší zemi se dotýkaly každého našeho občana a na ty, kteří v nich obstáli se ctí, bychom si měli vzpomenout alespoň při jejich významných výročí.

Význam vzpomínaných událostí se dotýkal celého světa. Nejde spočítat mrtvé, byly jich desítky milionů. Nejde změřit bolest, strach a hrůzu oněch let, ani vypočítat formy násilí a zloby.

Můžeme říci, že se lidstvo poučilo? Proto byla napsána tato vzpomínka.“

Vzpomínku zpracovali:

PaedDr. Jan Vančura – bývalý kronikář

Soňa Vančurová

Spolupracoval: Josef Pavlačík

Poděkování za pomoc při tvorbě této publikace:

Petru Bartošíkovi, Ivě Hoňkové, Ing. Liboru Špůrkovi, Vladimíru Pargačovi, Janu Černochovi, PhDr. Olze Svobodové, Barboře Houskové a Ing. Richardu Ocáskovi

Zvláštní poděkování

patří Muzeu městyse Suchdol nad Odrou a nadšencům z řad členů historicko-vlastivědného sdružení „Klubu přátel Suchdolu nad Odrou – sekce vojenské historie“ za možnost oživení brožurky fotografiemi několika vystavených exponátů z vojenské expozice, jejímž cílem je přiblížit široké veřejnosti historické skutečnosti válečných konfliktů, které se zde v minulosti udály a které ovlivňovaly osudy lidí a měnily svět. Historické informace ve vojenské expozici mají vztah především k městyši Suchdol n.O. a jeho místní části Kletné, lze zde postupně nalézt i širší vazby nejen na region, ale i na celý svět, který byl válkami zmítán.

Muzeum stojí rozhodně za návštěvu.

www.leteckemuzeum.eu

Mimořádné poděkování patří butovickému rodáku Lotharu Kudlovi.

Vysvětlivky

Dirndl – tradiční ženský lidový oděv nošený především v Rakousku a v jižním Německu, který má kořeny v historickém venkovském oděvu německy hovořících regionů alpských zemí – Německa, Rakouska a Lichtenštejnska.

Ordneři – sudetoněmecká polovojenská organizace založená v září 1938 za účelem destabilizace situace v československém pohraničí pomocí ozbrojených útoků, sabotáží a diverze.

Luftwaffe – název německého válečného letectva (z německého Luft – vzduch a Waffe – zbraň), které bylo založeno v roce 1935.

Volkssturm – německá lidová domobrana, která vznikla na základě nařízení Adolfa Hitlera. Byla tvořena civilními osobami mužského pohlaví od šestnácti do šedesáti let. Tato domobrana byla vyzbrojena lehkými zbraněmi (pušky, kulomety, pancéřové pěsti) a měla pomoci zastavit útok spojeneckých vojsk. Byla vycvičena na provádění protitankových překážek. V českých zemích Volkssturm pomáhal německým bezpečnostním silám ve střežení železničních tratí a objektů, v potlačování partyzánského odboje, účastnil se i represivních akcí proti civilnímu obyvatelstvu v oblastech působení partyzánů.

Landrát – nejvyšší říšskoněmecký správní úředník v kraji

Hitlerjugend (v překladu Hitlerova mládež, německy Hitler-Jugend) – polovojenská mládežnická organizace, která měla významný podíl na propagaci tehdejšího německého režimu. Cílem této organizace bylo vychovat mládež, která by byla zcela oddána myšlenkám nacistického Německa. Tomuto cíli byla podřízena i výchova v těchto organizacích či jejich táborech, důraz byl kladen na fyzickou připravenost, schopnost rozumět taktice a umění ovládat zbraně.

RA – Rudá armáda

Domobrana (neboli rezervní armáda) – vojenský termín, označující součást vojska (armády) povolávanou do zbraně pouze v době války. Dnes je označována jako záloha ozbrojených sil.

(cs.wikipedia.org)

Zdroj:

Publikace vydaná v roce 1965:

20 LET SVOBODNÉ PRÁCE, ČS. VAGONKY TATRA N. P. STUDÉNKA, autoři publikace – Květoslav Kadlčík, Karel Bajnar, Jaromír Skopal

Vzpomínka:

Studénka v roce 1945, autoři – bývalý kronikář PaedDr. Jan Vančura, Soňa Vančurová, Josef Pavlačík

Kniha:

Studénka, text Kamil Štencel

Publikace z Lidové knihovny Suchdol nad Odrou:

MNICHOV není jen HISTORIE

Časopis:

Poodří 4/2005, Pomníky a pamětní desky

Fotografie:

Jindřiška Gurková, Iva Hoňková, Lothar Kudla, Vladimír Pargač, Jan Černoch

Texty:

Iva Hoňková, Ing. Libor Špůrek, Petr Bartošík, Jindřiška Gurková, Lothar Kudla

Zpracovala a graficky upravila:

Jindřiška Gurková, Informační centrum Studénka

BUTOVICE

NEJEN

KVĚTNOVÉ UDÁLOSTI ROKU 1945

Vydalo:

Město Studénka, nám. Republiky 762, 742 13 Studénka

Rok vydání: 2016

Náklad: 2 500 ks

Připravila: Jindřiška Gurková, Informační centrum Studénka

Fotografie pískovcového pomníku Bratrství, který se nachází v parčíku vpravo od kostela Všech svatých. Jedná se o alegorii rudoarmějce a občana s českým a ruským nápisem:

*Čest a sláva sovětským hrdinům
osvoboditelům naší obce*

*Честь и слава советским героям
освободителям нашего города*

BUTOVICE

NEJEN

KVĚTNOVÉ
UDÁLOSTI
ROKU 1945

Vydalo město Studénka v roce 2016
www.mesto-studenka.cz